

НАУКА - ШКОЛІ: МОВОЗНАВЧІ СТУДІЇ**Олександр СТИШОВ, Ілона ЯРОВА**

Молодіжні жаргонізми в українській мові кінця XX – початку XXI століття

3

Валентина БОРИСЕНКО

Тестовий контроль знань студентів як практичний метод педагогічної діагностики у ЗВО

8

НАУКА - ШКОЛІ: ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧІ РОЗВІДКИ**Олеся ПОНОМАРЕНКО**

Поема Т. Шевченка «Катерина» (1838 р.) та її літературне джерело – драматична поема «Русалка» (1832р.) О. Пушкіна. Риси типологічної схожості й відмінності

12

ПОЕТИЧНА МОЗАІКА**Ольга ХОДАЦЬКА**

Рідне слово. Моя мова – українська

16

НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ ПОШУКИ УЧНІВ ТА СТУДЕНТІВ**Яна ГРИЦАЙ**

Система символів у поезії Олесаандра Олеся

17

НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ ПОШУКИ МАГІСТРАНТІВ ТА АСПІРАНТІВ**Вікторія БАБЕНКО**

Прикладні аспекти вивчення теми «Українська фоностилістика» у ЗВО

19

НА ДОПОМОГУ ВЧИТЕЛІВ-СЛОВЕСНИКУ**Тетяна МАКУХА**Тексти для аудіювання
Із завданнями для оцінювання рівня сформованості мовленнєвих навичок учнів

22

Григорій КЛОЧЕКЛіна Костенко.
Незнятий кадр незіграної ролі
Текст та його інтерпретації

24

Олександр РАТУШНЯКФеномен успіху на конкурсі
«Учитель року – 2018». Аналіз уроків

26

МЕТОДИЧНА МАЙСТЕРНЯ СЛОВЕСНИКА**Любов ЖАДАН**Сторінками творів мудрого вчителя
В. Сухомлинського
Українська мова, 5 клас

28

Олена ГОЛИККонфлікт душі, або
«...і бачив я звіра і бачив я людину»

32

ПОЕТИЧНА МОЗАІКА**Микола ПОЦЕЛУЙКО**

Вишита сорочка

38

МЕТОДИЧНА МАЙСТЕРНЯ СЛОВЕСНИКИ**Інна ХАНЧУК, Оксана ЯНКОВИЧ**Написання твору-есе на одну
із запропонованих тем
Урок-підсумок вивчення теми
«Із сучасної української літератури»
Українська мова, 8 клас

39

Олена ПИЛИПЕНКОПроблема зради
і прощення
в «Лісовій пісні»
Лесі Українки
Українська
література,
10 клас

43

ПОЗАКЛАСНЕ ЧИТАННЯ**Олена БОНЧУК**«Мати – берегиня роду людського»
Українська література, 5 клас

45

Анжела СОКУРУкраїнська фантастика. Леся Воронина.
«Таємниця Пурпурової планети»
Українська література, 6 клас

48

ПОЗАКЛАСНА РОБОТА**Наталія ГАЄВСЬКА, Наталія КАШУБА**«Не цураймось мови, вчимося розмовляти,
щоб слова чудові зміли оживати!..»
Конкурс знавців української мови

50

Ірина ГЕРЕГА«Свіча, запалена від Бога»
Сценарій заходу

55

Валентина АЛЕКСАНДРОВА«Мандрівка підземними річками Києва»
Засідання топонімічного гуртка
для учнів 9 – 10 класів

60

Українська мова і література в ШКОЛАХ УКРАЇНИ

ЩОМІСЯЧНИЙ НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ТА ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ ЖУРНАЛ

№ 10 (185) ЖОВТЕНЬ 2018

Видається з 1999 року. До січня 2012 р. журнал виходив під назвою «Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах». До січня 2014 р. журнал виходив під назвою «Українська мова й література в сучасній школі».

Внесено до Переліку наукових фахових видань України, у яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів кандидата і доктора педагогічних наук, затвердженого Постановою Президії ВАК України від 22.12.2010 р. № 1 – 05/8

Свідчення про державну реєстрацію: серія KB № 20009 – 9809 Р від 25. 06. 2013 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДІВП ВИДАВНИЦТВО «ПЕДАГОГІЧНА ПРЕСА»

Головний редактор – Станіслав Караман, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри української мови
Інституту філології, Київський університет імені Бориса Грінченка

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Алла Архангельська, доктор філологічних наук, професор кафедри славістики Університету ім. Ф. Палацького (Чеська Республіка)

Зінаїда Бакун, доктор педагогічних наук, професор, ДВНЗ «Криворізький національний університет» (Україна)

Алла Богущ, академік НАПН України, професор, Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського (Україна)

Олена Бондарева, доктор філологічних наук, професор, проректор з розвитку літератури Київського університету імені Бориса Грінченка (Україна)

Анатолій Висоцький, доктор філологічних наук, професор, директор Інституту української філології та літературної творчості імені Андрія Малишка, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова (Україна)

Ніна Голуб, доктор педагогічних наук, професор, Інститут педагогіки НАПН України (Україна)

Катерина Городенська, доктор філологічних наук, професор, Інститут української мови НАН України (Україна)

Олена Горошкіна, доктор педагогічних наук, професор, Київський університет імені Бориса Грінченка (Україна)

Марія Греб, доктор педагогічних наук, професор, Бердянський державний педагогічний університет (Україна)

Анатолій Гуляк, доктор філологічних наук, професор, Інститут філології, Київський національний університет імені Тараса Шевченка (Україна)

Ремзі Девлетов, доктор педагогічних наук, професор Ардаханського університету (Республіка Туреччина)

Наталія Дика, завідувач кафедри методики мов і літератури Інституту післядипломної педагогічної освіти, Київський університет імені Бориса Грінченка (Україна)

Наталія Діденко, кандидат педагогічних наук, викладач Університетського коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка (Україна)

Олена Сременко, доктор філологічних наук, професор, директор Інституту філології, Київський університет імені Бориса Грінченка (Україна)

Лідія Кавун, доктор філологічних наук, професор, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького (Україна)

Ольга Колуць, доктор педагогічних наук, професор, перший проректор з науково-навчальної роботи, Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського (Україна)

Тетяна Космеда, доктор філологічних наук, професор, Познанський університет імені Адама Міцкевича (Республіка Польща)

Олена Котусенко, головний спеціаліст МОН України з питань викладання української мови та літератури і світової літератури (Україна)

Оксана Кучерук, доктор педагогічних наук, професор кафедри світової літератури та методик викладання філологічних дисциплін ННІ філології та журналістики, Житомирський державний університет імені Івана Франка (Україна)

Лідія Мамчур, доктор педагогічних наук, професор, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини (Україна)

Людмила Овсієнко, кандидат педагогічних наук, доцент, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» (Україна)

Віктор Огнєв'юк, академік НАПН України, професор, ректор Київського університету імені Бориса Грінченка (Україна)

Сергій Омельчук, доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи, Херсонський державний університет (Україна)

Марія Пентиліук, доктор педагогічних наук, професор, Херсонський державний університет (Україна)

Ірина Приліпко, доктор філологічних наук, доцент, Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» (Україна)

Володимир Різун, доктор філологічних наук, професор, директор Інституту журналістики, Київський національний університет імені Тараса Шевченка (Україна)

Олександра Савченко, академік НАПН України, професор, Інститут педагогіки НАПН України (Україна)

Григорій Семенюк, доктор філологічних наук, професор, директор Інституту філології, Київський національний університет імені Тараса Шевченка (Україна)

Олексій Неживий, доктор філологічних наук, професор, Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені М. В. Остроградського (Україна)

Василь Нудний, заступник директора з навчально-організаційної діяльності комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені В. Сухомлинського» (Україна)

Ольга Слоньовська, кандидат педагогічних наук, професор, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника (Україна)

Микола Степаненко, доктор філологічних наук, професор, ректор Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (Україна)

Олександр Стишов, доктор філологічних наук, професор, Київський університет імені Бориса Грінченка (Україна)

Іван Хом'як, доктор педагогічних наук, професор, Національний університет «Острозька академія» (Україна)

Зоя Шевченко, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник Інституту педагогіки НАПН України (Україна)

Таміла Яценко, доктор педагогічних наук, головний науковий співробітник відділу навчання української мови і літератури Інституту педагогіки НАПН України

© «Українська мова і література в школах України», 2018

© Видавництво «Педагогічна преса», 2018

«НЕ ЦУРАЙМОСЬ МОВИ, ВЧИМОСЬ РОЗМОВЛЯТИ, ЩОБ СЛОВА ЧУДОВІ ВМІЛИ ОЖИВАТИ!..»

Конкурс знавців української мови

Наталія ГАСВСЬКА, викладач вищої категорії, викладач-методист;

Наталія КАШУБА, викладач вищої категорії циклової комісії з видавничої справи, культури та української філології
Університетського коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка

Мета: узагальнити та систематизувати знання з мови, культури мовлення та практичної стилістики; поглибити знання студентів, формувати пізнавальні інтереси, навички пошуково-дослідницької роботи.

Форма проведення: інтелектуальна гра.

Обладнання: фотоколлаж «Краєвиди України», презентація «Назви конкурсів», «Мовних ляпсусів», тексти для «Майстерні редактора», виставка книжок.

ПЕРЕБІГ ЗАХОДУ

I. Організаційний момент.

II. Ознайомлення студентів із темою та метою заходу.

1 ведучий. Добрий день, шановні колеги, учасники гри та гості! Вітаємо вас у нашій залі, на святі, присвяченому її величності – мові. Та її основоположнику Т. Г. Шевченку, палкому патріоту України.

2 ведучий. Тож із святом вас, шановні добродії, шанувальники рідного слова!

1 ведучий. О слово рідне! Подарунок мами, і пісня ніжна, і розрада нам. Я всім на світі з вами поділюся, Та слова рідного нікому не віддам. Знання мовних скарбів, прищеплення любові і шани до українського слова, формування потреби спілкуватися рідною мовою та вдосконалювати культуру власного мовлення, прилучення до духовного багатства народу – ось головне завдання нашого заходу.

2 ведучий. У вигляді мови природою дано людині великий скарб. Не тільки користуватися ним, рідним словом, але і натхненно рости і оберігати його коріння й леліяти його цвіт – ось тоді воно і буде запашним та співучим, сповненим музики і чару, життєвої правдивості й поетичності (О. Гончар).

1 ведучий.

Людське безсмертя з роду і до роду
Увись росте корінням родоводу.
І тільки той, у кого серце чуле,
Хто знає, береже минуле,

Хто вміє шанувати сучасне, –
Лиш той майбутнє вивершить прекрасне.
2 ведучий.

Красивий, щедрий рідний край,
І пісня, й мова наша солов'їна.
Люби, шануй, оберігай
Усе, що зветься – Україна!

Пісня у виконанні студентки 2 курсу Кузьмич Катерини «Рідний край».

Звучить пісня. Під час виконання на екрані фотоколлаж «Краєвиди України» (4 хв).

2. Представлення суддів та команд.

1 ведучий. Перед початком нашої інтелектуальної гри, хочемо вас познайомити з нашим журі.

2 ведучий. В актовій залі зібралися шанувальники та знавці рідного слова, а у грі беруть участь найкращі студенти спеціальностей «Правознавство» і «Видавнича справа та редагування». Отже, 2 команди мають пройти 8 турів змагань, за підсумками яких журі визначить переможців. Привітаймо команди оплесками.

2 ведучий. Команди презентують назву команди, демонструють емблему, виголошують гасло. Тож зустрічайте, на сцену запрошуємо команду студентів спеціальності «Видавнича справа та редагування» – «Зубрики».

(Під музичний супровід на сцену по черзі виходять члени команди).

1 ведучий. Дякуємо команді, запрошуємо на сцену команду «Правознавців».

3. Ознайомлення із перебігом змагань.

2 ведучий. Презентація «Назви конкурсів».

Шановні члени журі, учасники команд, присутні у залі увага на екран! Перш, ніж ми почнемо змагання, ми хочемо ознайомити членів команд та журі з його структурою, але не тільки вони будуть брати участь у грі, ще ми будемо активно залучати зал до участі, тож будьте уважні – послідовність конкурсів до вашої уваги:

1. Вікторина «Відкрий, о рідна моя мово, свої скарбниці золоті».

2. Орфографічно-пунктуаційний практикум «Майстерня редактора».

3. Фотоконкурс «Не бійтесь заглядати у словник».

4. Конкурс для капітанів «Мова жестів, міміки».

5. Музичне попури «Пісня – душа народу».

6. Конкурс-гра «Знайди слова».

7. Конкурс домашнє завдання «Сценічна мова».

8. Чорна скринька «Рідна мова – незборима таїна».

9. Підсумки, оголошення результатів конкурсу.

1 ведучий. Отже, судді вже можуть оголосити результати за презентацію команд, надаємо слово журі. Дякуємо. А ми починаємо **перший конкурс вікторину «Відкрий, о рідна моя мово, свої скарбниці золоті»**. Умови проведення: конкурсанти мають миттєво і стисло відповісти на запитання. Для кожної команди 15 запитань, відповідаєте по чергові. Інформація для журі: правильна відповідь – 1 бал.

2 ведучий. Завдання команді «Зубрики»:
1. Зміст Емського указу. (Заборона розмовляти українською, писати і друкувати твори цією мовою).

2. Який творчий процес пов'язаний із підготовкою рукопису до друку? (Редагування).

3. Назвати слова, в яких уживається префікс *прі-*? (Прізвисько, прізвисько, прірва).

4. Назвіть незмінну частину мови? (Прилівник).

5. Який час має дієприслівник? (Теперішній і минулий).

6. Які знаки в українській мові не є розділовими? (Дефіс, апостроф).

7. Назвіть останній відмінок української мови. (Клична форма).

8. Поставте займенник «себе» у Н. в. (Немає Н. в.).

9. Яка частина мови не належить ні до самостійних, ні до службових частин? (Вигук).

10. Скільки звуків у слові «жуц»? (4).

11. Яка буква в українській мові не має відповідного звуку? (Ь).

12. Рід іменника «сирота». (Спільний).

13. Нове слово, яке щойно з'явилося в мові. (Неологізм).

14. Чуже мовлення, передане дослівно. (Пряма мова).

15. Дослівно наведений уривок з якогось тексту. (Цитата).

Завдання команді «Правознавці»:

1. Поставте у кличний відмінок слово «юнак» (Юначе!).

2. Скільки відмін має іменник? (4).

3. Назвіть знак, що позначає тверду, роздільну вимову на межі приголосного і голосного. (Апостроф).

4. Що вивчає розділ про мову «Морфологія»? (Частини мови).

5. Поставте дієслово «вигукувати» у наказовий спосіб. (Вигукуй!).

6. У якому столітті українській мові надано статус державної? (У XX ст.).

7. З якої мови запозичено слова акорд, інтермецо, піца? (З італійської).

8. Яку роль відіграє флексія? (Вираження граматичних значень).

9. Коли відзначають День української писемності та мови? (9 листопада).

10. Як напишете слово «синьоокий»? (Разом).

11. Як напишете слово «червоногаращий»? (Разом).

12. Яким способом утворено слово «лісок»? (Суфіксальним).

13. Яким способом утворено слово «праліс»? (Префіксальним).

14. Утворіть від слова «милий» просту форму найвищого ступеня.

15. Утворіть від слова «лисий» просту форму вищого ступеня.

1 ведучий. Поки судді підраховують кількість балів, увага на екран, одним із завдань для наших студентів 1 курсу було, йдучи на пари, принести одну світлину, де на вашу думку трапляються помилки. На екрані ви бачите те, що нам вдалося зібрати. Мовна культура рекламних оголошень нашого міста є дуже низькою, кількість помилок є кричущою.

Презентація мовних ляпсусів.

2 ведучий. Усі хто знаходиться у залі, спробуймо відшукати орфографічні помилки у цьому оголошенні.

Робота зі світлинами реклами «Приватбанку».

1 ведучий. Судді просимо Вас оголосити результати конкурсу-вікторини.

2 ведучий. А ми продовжуємо, 2 конкурс – **орфографічно-пунктуаційний практикум «Майстерня редактора»**. Завдання для команд: необхідно відредагувати тексти. Максимальна оцінка – 5 балів.

Додаток

• **Текст для спеціальності «Правознавство». Виконайте орфографічно-пунктуаційне оформлення тексту:**

Судова етика виявляє...я в дотрима...і зако...их прав людини втягненої в (с/з)феру дії кр...мінального і ц...вільного суду/чинства

і є сукупністю правил пов...ділки суд/ддів та ін...ших професійних учас...ників кр...мінального і ц...вільного судочинства що забе...печують моральний характер їх проф...есійної діяльності. У судових промовах не/припустимі пр...ниження люд...ської гідності уп...режденість одно/бокість у висвітле...ї справи. І д...ржавний обвинувач і захисник не/тільки оп...рують параграфами код...ксів а й зв...ртаються до моральних принципів і норм суспільства дом...гаючись (з/с) прав...дливого вироку суду. Адвока...ька і прокурорс...ка промови мають бути тактовними і кор...ктними. Судова етика виявляє...ся також у використан...ї промовцем у багатьох етикетних формул: Ваша чес...ть (зверта...я до суд/дді) прошу суд тощо (За Н. Колотіловою).

Текст для спеціальності «Видавнича справа та редагування». Виконайте орфографічно-пунктуаційне оформлення тексту.

«Лінгвістичним чудом» назвав Юрій Шевел...в той факт що україн...с...ка мова виж...ла зб...р...гла свою не/повторну сутніс...т... корі...я якої у темі віків.

Інт...лігентні сили нашої спільноти багато роблять для відродже...я україн...с...кої мови оч...щаючи замул...ні дж...рела розуміюч...що для зн...важуваної м...нулому нації рідне слово стає цілю...ою водою яка воскр...шає її до нового життя.

Сьогодні пр...стижно спілкуватися гарною україн...с...кою мовою її як багато слов...янську мову вивчає ч...мало іноземців. Виявом коректності і шляхетності є наприклад те що нею на д...ржавному рівні кор...стуються пр...дставники посол...ств. Вона стає мовою спілкува...я між пр...дставниками багатьох національностей що живуть в Україні. І це вже наша р...альність і нові а можливо оновл...ні функції мови (О. Сербенська).

1 ведучий. Поки команди працюють, залучимо зал теж до майстерні редактора. Відредагуйте словосполучення. Увага на екран.

Робота із залом.

1. Приймати участь в обговоренні.
2. На особистому досвіді.
3. Закрийте очі.
4. Знаходитися на обліку.
5. Приходити по п'ятницях.
6. Я вибачаюся.
7. В другий раз.
8. Скільки годин?
9. П'ятидесяти п'яти.
10. Двохметровий килим.

11. Говорити на українській мові.
12. Проведені міроприємства.
13. Повістка денна.
14. Особове життя.
15. Прейскурant цін.
16. Пам'ятний сувенір.
17. Невірний номер.
18. Слідуюча зупинка.

2 ведучий. Ваші роботи віддаємо на перевірку журі. А поки журі перевіряє. Під час редагування словосполучень – типовою помилкою, яка найчастіше трапляється у мовленні, є калькування, вживання русизмів.

1 ведучий. Суржик – хвороба нашого часу, мовна недуга, від якої постійно шукають ліки. Часто в творах класиків, ми натрапляємо на персонажів, мовлення, яких викликає сміх. Автори спеціально вводять у мовлення своїх персонажів суржик, для того, щоб створити ефект комічності. А тепер ми запрошуємо на сцену акторів театру «Іскра Прометей».

2 ведучий. Дякуємо акторам театру та керівнику В. Пастушенко, за візуалізацію образу Голохвостого та Проні. Якщо ви не хочете бути схожими на цих персонажів, пильнуйте власне мовлення та лікуйтеся від цієї недуги. А суддів просимо оголосити результати конкурсу «Майстерня редактора».

1 ведучий. Для того, щоб уникнути неточностей, недоречностей у мовленні, пропонуємо наш наступний **фотоконкурс «Не бійтесь заглядати у словник»**. Завдання для команд: визначити вид словника та його функцію.

Словник лексичних антонімів

47

переживеш. І бідність, і багатство не дають спати (Народні прислів'я).

□ Багатство ↔ убогість, багатство ↔ нестатки, багатство ↔ злиденність, достатки ↔ злигодні, достатки ↔ нужда, достатки ↔ безгрошів'я, убозтво.

Пор. ще: БАГАТИЙ ↔ БІДНИЙ, БАГАЧ ↔ БІДНЯК, РОЗКІШНИЙ ↔ НУЖДЕНИЙ.

24. БАГАЧ ↔ БІДНЯК

Людина, яка має багатство, багатий, багатир, дука. Людина, яка не має достатку, розм. бідак, (який просить милостиню) старець, жебрак.

○ Багач ↔ бідняк великий, відомий, значний. Бути, жити, залишатися, зростати, стати багатцем ↔ біляком. Виступати проти, воювати проти, критикувати багачів ↔ захищати, підтримувати бідняків.

○ Казки про бідність і багатство доцільно систематизувати за характером зростання класової свідомості бідняка, що виявляється у його ставленні до багача (З журналу); Безліч дуків він стрічав Та панів на всіх дорогах, А ніхто його не звав Пригостити, крім убогих (П. Грабовський).

□ Багатий ↔ бідак, багатир ↔ бідняк, багатий ↔ білий (у знач. ім.), дука // пан ↔ убогий // люмпен // бомж. Пор. ще: БАГАТИЙ ↔ БІДНИЙ, БАГАТСТВО ↔ БІДНІСТЬ, РОЗКІШНИЙ ↔ НУЖДЕНИЙ.

25. БАДЬОРИЙ ↔ УТОМЛЕНИЙ

Сповнений сили, жва- Позбавлений сили, енер- вості, енергії; який вира- гії, млявий, який вира- жає бадьорість. жає втому, зморений.

○ Бадьорий, а, є ↔ утомлений, а, є вигляд, голос, гомін, дівча, жінка, звук, кінь, пісня, учень, хлопчик, хода, чоловік. Бадьорі ↔ втомлені очі, ноги, руки. Бути, здаватися, стати, ходити, чути бадьорим ↔

бальзам

69

вокальний твір розповідного драматично-героїчного характеру.

баланс¹ [< лат. bilanx — ваги з двома шальками] —

1) порівняльний підсумок прибутків і видатків під час завершення розрахунків, а також відомість, у якій зафіксовано цей підсумок; 2) співвідношення взаємопов'язаних показників якої-небудь діяльності, процесу.

баланс² [< франц. balancé] — у механізмі годинника — маятник у вигляді хитного колишатка, зв'язаного зі спіральною пружинкою. Інша назва — балансір.

баласт [< старшвед. balast < bar — пустий і last — вантаж] — 1) гравій, щебінь тощо, насипані на земляне залізничне полотно; 2) різноманітний вантаж, що поліпшує мореплавні якості судна; 3) левен, непотрібна річ, зайвий вантаж.

балдахін [< пізньолат. baldacinus — шовкова матерія з Багдада] — накриття, переважно з дорогого тканини з оздобами над тронном, ліжком, катафалком і т. ін.

балет [< середньолат. bal-lare — танцювати] — 1) вид сценічного мистецтва, що ґрунтується на танці в поєднанні з музикою і драматургією;

2) театральна вистава, зміст якої розкривається в основному засобами пластичного танцю, міміки й музики.

балетмейстер [< франц. ballet — балет і нім. Meister — майстер; господар, розпорядник] — постановник танців, балетів, хореографічних сцен і композицій.

балік [тур. чи кримськотатарське balik (balyk) — риба] — просолена та пров'ялена (іноді прикопчена) спинка великої червоної риби.

балістика [< грец. ballō — кидаю] — наука про рух артилерійських, ракетних снарядів, мін, бомб, куль тощо.

балон [< італ. ballone (< pallone) < palla — куля] — 1) скляна, металева або гумова посудина круглої або циліндричної форми, призначена для зберігання газів (рідин); 2) гумова автомобільна або велосипедна шина, яку наповнюють повітрям; 3) газонепроникна оболонка аеростата.

балотування [італ. ballottare — обирати кулями < ballota — куля] — голосування піднесенням руки або опусканням до урни бюлетенів під час обрання тієї чи іншої особи.

бальзám [< грец. balsamon — ароматична смола] — 1) складна суміш безза-тисних органічних речо-

2 ведучий. Дякуємо капітанам, прошу суддів оголосити результати.

1 ведучий. Українська мова є надзвичайно мелодійною, у кожну пісню народ вкладає найдорожче та найцінніше, що у нього є — свою душу та своє слово. Наступний конкурс — **музичне попури «Пісня — душа народу»**. Для кожної команди будуть запропоновані мелодії, ваше завдання відгадати виконавця або рядки із пісні.

2 ведучий. Прощу суддів оголосити результати. Ми продовжуємо, а наступний конкурс-гра «Знайди слова». Завдання: утворити якомога більше слів від найдовшого слова в українській мові. Це назва одного з пестицидів. Із літер ви повинні за 1 хвилину скласти якомога більше інших слів. Обмеження одне — записувати лише іменники.

Дихлордифенілтрихлорметилметан

1 ведучий. Переможе та команда, яка складе більше слів. Зал також може долучитися до роботи.

2 ведучий. Наступний конкурс **домашнє завдання «Сценічна мова»**. Ви повинні були зробити постановки.

(Демонстрація театралізованих мініатюр).

1 ведучий. Дякуємо командам, журі прошу виставити оцінки за домашнє завдання.

2 ведучий. А тепер конкурс **чорна скринька «Рідна мова — незборна таїна»**. Ваше завдання — здогадатися, що знаходиться у чорній скриньці. У вас буде 3 підказки: 1 підказка — потрібно розгадати ребус, це книжка незвичайна, бо слова упорядковані за алфавітним чи тематичним порядком; 2 підказка — виданий у 1907 — 1909 р. у Києві; 3 підказка — автор — вчений, відомий у багатьох галузях української науки і культури. Але, з-поміж багатьох здобутків якого є праця, яка дає можливість назвати його видатним і навіть унікальним ученим.

1 ведучий. Це «Словарь української мови», автор Борис Грінченко. Який виконав титанічну працю. У словнику Грінченка зібрано

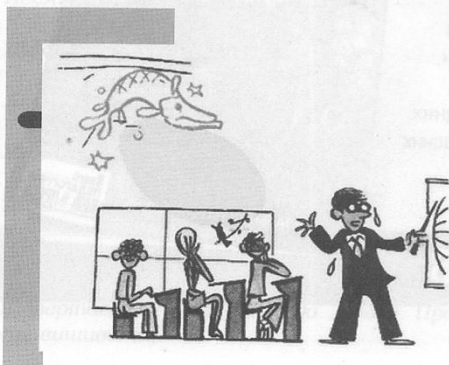
2 ведучий. Членів журі просимо оголосити результати конкурсу.

1 ведучий. Українська мова надзвичайно багата на фразеологізми. **Конкурс капітанів «Мова жестів, міміки»**. Ваші капітани мають показати вам за допомогою жестів зміст фразеологізмів. Команда повинна відгадати фразеологізм та розтлумачити його значення.

(Під музичний супровід на сцену виходять капітани).

1 ведучий. Запрошуємо капітанів на сцену.

(Ловити гав, обвести навколо пальця, як риба у воді, розпускати плітки).

близько 68 000 лексем. Це словник – української живої мови. Тут поряд із загальноживаними словами фіксуються і діалектизми. А чи зможете ви пояснити значення діалектів. Вам будуть запропоновані підказки. Увага на екран.

2 ведучий. Кожен мовець має прагнути до того, аби його мова стала досконалою, зрозумілою всім. Тобто він має оволодіти культурою мови. А це завдання можна реалізувати лише тоді, коли засвоїш основи мовної нормативності, навчитися користуватися багатством лексичних та стилістичних засобів мови, зможеш висловлювати думку логічно, ясно, доречно, доступно, виразно, багато, різноманітно, естетично.

1 ведучий. Перш ніж журі визначить і оголосить переможця з-поміж команд, я хочу сказати, що – це гра і, можливо, комусь сьогодні пощастило більше, а я закликаю вас здебільшого покладатися на свої знання, збагачувати їх, більше читати, поповнювати словниковий запас.

2 ведучий. Дякуємо членам журі за те що погодилися оцінювати конкурс, були об'єктивними і погодилися взяти участь у ньому.

Слово надається журі.

Дякуємо за роботу!

Оголошення результатів конкурсу та нагородження переможців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Авраменко О. М. 100 експрес-уроків української. / О. М. Авраменко. – К. : Книголав, 2016. – 192 с.
2. Авраменко О. М., Чукіна В. Ф. Стилістика сучасної української мови. Програма факультативного курсу / 10–11 кл. – К. : Грамота, 2008. – 256 с.
3. Антисуржик: Вчимося ввічливо поводитися і правильно говорити / [за заг. ред. О. Сербенської]. – Львів : Світ, 1994. – 149 с.
4. Колотілова Н. А. Риторика. Навч. посібник. – К. : Центр учбової літератури. – 2007. – 232 с.
5. Плющ М. Я. Українська мова: підруч. для 10 кл. загальноосвіт. навч. закл. / М. Я. Плющ, В. І. Тихоша, С. О. Караман, О. В. Караман. – Харків : Сиція, 2012. – 416 с.
6. Українська мова: підруч. Для 11 кл. загальноосвіт. навч. закл. з навчанням укр. мовою : академ. рівень, профіль. рівень / С. О. Караман, О. В. Караман, М. Я. Плющ, В. І. Тихоша. – Харків : Сиція, 2012. – 416 с.
7. Український правопис / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні; Інститут української мови. – 6-те вид., стереотип. – К. : Наук. думка, 2015. – 288 с.
8. Фразеологічний словник української мови: кн. 1 / Акад. наук України, Ін-т укр. мови; [уклад. В. М. Білоноженко [та ін.]]. – Київ : Наукова думка, 1993. – 528 с.

УВАГА, ПЕРЕДПЛАТА!

УКРАЇНЬСЬКА МОВА І ЛІТЕРАТУРА В ШКОЛАХ УКРАЇНИ

Науково-методичний
та літературно-мистецький журнал

У різноманітних рубриках журналу друкуються матеріали з питань методики навчання української мови і літератури, мовознавства та естетичного виховання шкільної молоді, пропонуються розробки уроків, коментарі та статті провідних науковців, офіційні матеріали МОН України, сценарії позакласних заходів.

ВИХОДИТЬ 12 РАЗІВ НА РІК

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС 68838

